Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 30 Montgomery St
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXIX. Ч. 146. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. ЧЕТВЕР, 5-го СЕРПНЯ 1982 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK. THURSDAY, AUGUST 5, 1982 No. 146. VOL. LXXXIX.

ВІДБУЛИСЯ ЗБОРИ ІСТОРИЧНО-ФІЛОСОФІЧНОЇ СЕКЦІЇ НТШ

Ню Йорк, Н.Й. — В суботу, 10-го липня ц.р., відбулися тут в приміщенні Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗСА чергові загальні збори Історично-Філософічної Секції НТШ.

Як відомо, дійсні і члени-кореспонденти цього товариства належать до п'ятьох секцій. Історично-Філософічна секція об'єднує в 1982 році 55 дійсних членів та 10 членів-кореспондентів, в тому числі двох неукраїнців. В час попередніх Загальних зборів, в 1973 році, було 45 дійсних і 6 членів-кореспондентів, між ними 5 чужинців. Секція від часу відновлення НТШ на еміґрації в 1946 році мала свій осідок в Европі, а останньо її керівником був проф. д-р Володимир Кубійович, голова НТШ в Европі.

У Зборах взяли участь безпосередньо або через уповноваження 20 членів Секції. Загальними зборами керував новообраний голова Головної Ради НТШ, проф. д-р Ярослав Падох, а секретарем був проф. д-р Василь Маркусь. Ширший звіт з діяльности Дирекції секції представив у неприсутності голови Дирекції її секретар, проф. д-р Аркадій Жуковський з Парижу. Проф. Кубійович прибув на Збори з Европи, але із здоровельних причин не міг взяти в них особисто участи.

Із звіту виходить, що Історично-Філософічна Секція провела за останню каденцію багатогранну діяльність: обрано кореспонденційним шляхом 18 дійсних і 5 членів-кореспондентів; від останніх Загальних зборів померло 8 дійсних і 1 член-кореспондент. Секція видала чотири томи „Записок", а в друку є два дальші. У співпраці з европейським НТШ у Парижі і Мюнхені, з яким Секція була пов'язана, проведено ряд наукових конференцій і засідань, на яких виголошено 42 доповіді. Більшість членів Секції співпрацює з редакцією Енциклопедії Українознавства. Будучи головним редактором Енциклопедії, проф. Кубійович, як директор Секції, збагачував її діяльність виданими томами і зошитами ЕУ 2. Тепер закінчуються праці над дев'ятим томом, як рівнож завершено редаґування першого із чотирьох запланованих у співпраці з Едмонтонським Інститутом Українських Студій англомовних томів гаслової Енцик-

(Закінчення на стор. 4)

Твір Миколи Шлемкевича вийшов друком

Париж, Франція (Р.С.). — Тут, із датою 1981, появилася під фірмою Наукового Товариства ім. Шевченка основна праця видатного мислителя, публіциста та політично-громадського діяча Миколи Шлимкевича (1894-1966). Його праця п. заг. „Сутність філософії" вийшла друком як том ч. 191 Записок НТШ між працями Історично-Філософічної Секції.

Твір М.Шлемкевича — це восновному його докторська дисертація на філософічному факультеті Віденського університету, який він закінчив відмінно 1926 року. Його дисертація появилася українською мовою 1934 року з деякими змінами під фірмою НТШ.

Теперішне перевидання праці М.Шлемкевича виходить за редакцією проф. Олександра Кульчицького. Він написав велике „Введення" до праці та докладні пояснення і примітки до неї.

Ця книжка на 250 сторінок складається із слідуючих частин: 1. Вступ пера проф. д-ра Володимира Кубійовича, 2. Життєпис і важливіші праці М.Шлемкевича, 3. Список важливіших матеріялів про М.Шлемкевича, 4. Проф. О.Кульчицький: Введення в проблематику сутности філософії, 5. М.Шлемкевич: Сутність філософії, 6. Проф. О.Кульчицький: Термінологічні і речеві пояснення до праці М.Шлемкевича, 7. Бібліографічні посилання, 8. Показник імен.

Як зазначує у вступі проф. В.Кубійович, „праця, яку випускає тепер НТШ, причиниться до пізнання творчости визначного українського мислителя і збагатить убогу українську літературу в ділянці філософії й психології". Це видання мабуть одиноке тепер на українському ринку, що впроваджує у світ філософії провідних мислителів різних часів, таких як Арістотель, Берґсон, Дільтай, Кант, Ніцше, Платон, Сократ, Спенсер, Шопенгауер і багато інших.

Книжка появляється у 15-ліття відходу Миколи Шлемкевича у вічність і виходить вона при активній співпраці Видавництва „Ключі" (ЗСА), що його заснував М. Шлемкевич.

Кошт книги: 15 дол. та 1.50 дол. поштової оплати. Замовлення із чеком слід надсилати до: Roman Sawycky, P.O.Box 375, Cranford, N.J. 07016, або міжнародним грошовим переказом на адресу: „Knyha" Verlag GmbH, Pienzenauer Str. 15, 8000 Munchen 80 (Munich, West Germany).

Влаштовують український вечір

Іст Медов, Н.Й. — Управа Відділу УККА повіту Нассо повідомляє, що в понеділок, 9-го серпня ц.р. о годині 7:45 увечорі, відбудеться Український вечір в Айзенгавер Парку, Іст Медов, Н.Й.

Українська спільнота повіту Нассо своїми мистецькими програмами в минулому за такі вечори здобула належне признання мешканців цього повіту. На таких вечорах буває біля 15,000 глядачів, з яких біля 95 відсотків — неукраїнці, які мають можливість пізнати та любуватися українською музикою, співом та танками. Вступ на цей Вечір є вільний. Треба принести з собою крісло.

У цьогорічній програмі беруть участь: „Булава" з Торонто, керівник Андрій Бачинський; Кобзарська школа „Гомін степів" з Ню Йорку, керівник Юліян Китастий; співачка Евеліна Белюць, при фортепіяновому супроводі композитора та-пияніста Леоніда Бербицького; танцювальний ансамбль „Волошки" з Філядельфії під мистецьким керівництвом Олександра Граура та Софії Януги.

Вечір спонзорує Европейсько-американський банк і повітове бюро розваг.

ВИЗНАЧНІ УЧНІ УМІ НА СОЮЗІВЦІ

Союзівка. — Тут на оселі Українського Народного Союзу в п'ятницю, 6-го серпня, о год. 8:30 вечора відбудеться концерт визначних учнів Українського Музичного Інституту кляс: Т. Богданської, Р. Венке, Д. Каранович, Г. Клим, Г. Мирошниченко, К.Чічки-Андрієнко.

Виконавці програми: Ліда Ваґнер, Орест Гарасимчук, Аполон Григорович, Ія Дац, Ганнуся Леґедза, Ігор Пономаренко, Юрій Фурда, Міріям Худьо, Рома Худьо, Роман Шевчук, Оля Явна. Акомпаньює Уляна Леґедза.

Наказали американському журналістові покинути СССР

Москва. — Міністерство закордонних справ Совєтського Союзу викликало на розмову американського кореспондента журналу „Нюзвік" Андрю Наґорського і речник цього міністерства поінформував його про відібрання пресової акредитації, та заявив, що він повинен покинути СССР на протязі двох тижнів. Причиною для позбавлення акредитації були нібито „недозволені методи журналістичної активности" Наґорського.

Американська амбасада в Москві опублікувала після цього заяву, у якій сказано, що амбасадор повідомив про цей випадок Державний департамент у Вашінґтоні і, що там застановляються над відплатними методами, тим більше, що совєтські чинники навіть не дали Наґорському можливости оборонитись перед закидами чи вияснити його „недозволену журналістичну активність", бо на Заході, тим більше у З'єднаних Стейтах Америки, взагалі немає „недозволеної журналістичної активности".

Причиною викинення чергового американського кореспондента з СССР була його поїздка до Волоґди, місцевости віддаленої на 250 миль від Москви де він, згідно з інформацією совєтського пресового аґентства ТАСС, фотографував недозволені об'єкти. В іншому повідомленні ТАСС говориться, що Нагорский відвідуючи Рівне на Волині, представлявся там як польський турист. Кореспондент натомість вияснював, що його польський акцент в російській мові звертав увагу місцевих поляків, які запитували його про походження. Він тільки пояснював їм, що його батьки є поляками, а з Польщі виїхали в 1939 року, після інвазії Польщі гітлерівськими військами.

Додатково совєтські речники обвинувачують Наґорського, що він без окремого дозволу намагався продістатися до містечка на кордоні СССР і Афґаністану.

Справу Наґорського вирішував один зі заступників міністра закордонних справ Юрій Вікторов, а інформацію про „видворення" американського кореспондента ТАСС подало 20 хвилин після цієї зустрічі в міністерстві.

Політичні спостерігачі кажуть, що викинення кореспондента „Нюзвік" наступило в часі напружених відносин між ЗСА і СССР. Газети „Правда" і „Ізвєстія" систематично поміщують на своїх сторінках критику виступу президента Роналда Реґена в Об'єднаних Націях і на останній пресовій конференції.

Крім того речники Білого Дому кажуть, що переслідування американських кореспондентів в СССР трапляється дуже часто. Наприклад, в червні ц.р. совєтські чинники перестерегли кореспондента „Балтимор Сан" Антоні Ф. Барбієрі за його „невідповідне насвітлення" відносин в СССР, слідкують за Анн Ґеррелс, телевізійною кореспонденткою, перешкоджають у праці також іншим журналістам. Останнім викиненим з СССР кореспондентом був Джордж Кримскі в 1977 році з аґентства Асошіейтед Пресс.

Критикують провідників Церкви в Польщі

Варшава, Польща. — Хоч польська Римо-Католицька Церква продовжує втішатися великою популярністю і піддержкою польського народу, тут і там чути голоси невдоволення серед польських католицьких провідників, які занепокоєні лявіруванням Церкви під сучасну пору.

Американські пресові аґентства повідомляють про загальне невдоволення поляків тому, що відвідини Папи Івана Павла II відложено на пізніше. Звичайно, вістря критики звертається проти примаса Польщі, архиєпископа Юзефа Ґлємпа, якого обвинувачують в постійних концесіях і компромісах з комуністичним режимом Войцєха Ярузельского.

Ґлємпа посуджують в тому, що він занедбав сотні арештованих членів „Солідарности", хоч церковні власті запевняють, що між урядом і Церквою ведуться тайні переговори, про які не пишеться публічно. Оборонці Ґлємпа твердять, що він є обережний, і тому повага й вплив Церкви навіть збільшились за час воєнного стану в Польщі.

Знову критики церковної політики є переконані, що Церква має вплив лиш на старші покоління, бо молоді визнають тільки тверду дійсність, яка дає їм дуже мало віри в краще майбутнє.

Хоч церкви є все переповнені вірними, багато поляків йдуть до церкви як знак протесту проти безбожницького режиму та визов компартії. Тому що воєнний стан забороняє будь-які публічні зібрання, Богослуження в церквах дуже часто перемінюються в національні демонстрації, під час яких виголошують протирежимні проповіді тощо. Єпископи та рядові священики дуже часто критикують режим та воєнний стан. Були випадки, що священиків судили за проповіді в церквах.

Конфлікт в Ґлен Ков загострюється

Ґлен Ков, Н.Й. — Конфлікт управи міста з мешканцями совєтської амбасади продовжується далі і загострився відколи в нього включилися урядові чинники з Вашінґтону. Тепер і думки звичайних громадян того надморського містечка поділені, чи справді треба було впроваджувати такі гострі санкції у відношенні до совєтських громадян, що занимають вже від 1946 року люксусову посілість із 49-ти кімнатами на 37-ох акрах лісів і садів.

Оборонці рішення заряду міста Ґлен Ков уважають, що совєтським урядникам не діється ніяка кривда, коли їх не допускають до уживання пляж чи тенісових кортів і ґольфових площ, бо вони таких не мають у себе дома. З тих причин члени американської амбасади в Москві не бояться, що їм може притрапитись подібне. Інші твердять, що досі ніхто не доказав наглядно, що справді совєтські урядовці амбасади підслуховують телефонічні розмови із своєї посілості в Ґлен Кові.

Однак крім тих поділених опіній на тему заборони і широких вісток в американській пресі, заряд і посадник міста Ґлен Ков мають також інші думки відносно наслідків свого рішення.

Місто Ґлен Ков має зараз 2 мільйони дефіциту і його управа спекулює, що коли Урядові у Вашінґтоні залежатиме дуже на полагодженні конфлікту тоді може федеральний уряд заплатить податок від посілості совєтської амбасади, який виносить 75,000 до 100,000 долярів річно. Досі посілість, згідно із дипломатичними практиками, є звільнена від податку.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАКЛИКАЄ ДО ЗМЕНШЕННЯ НУКЛЕАРНОЇ ЗБРОЇ

ПОВТОРЮЄ ОПОЗИЦІЮ ДО АБОРТІВ

Гартфорд, Конн. — Тут відбулася велика конвенція „Лицарів Колюмба" з нагоди 100-річчя заснування того католицького ордену. Понад 6,000 членів ордену, 400 католицьких священиків, 140 архиєпископів і сім кардиналів взяли участь у тому з'їзді, між ними спеціяльний висланник Папи Івана Павла II, кардинал Аґостіно Касаролі.

Серед учасників було багато чужинців, що з'їхалися з цілого світу, щоб відсвяткувати 100-річчя ордену, який вибрав своїми кличами: єдніть, поміч потребуючим, дружба і патріотизм.

Головними моментами тої конвенції була величава Служба Божа, яку відслужили під проводом кардинала Касаролі всі присутні кардинали, архиєпископи і священики, та бенкет, на якому головним промовцем був президент Роналд Реґен. Приїзд Президента до Гартфорду та його участь у тому бенкеті, підкреслюють важливість тої католицької організації, в якій активними є також деякі члени української громади в ЗСА.

У своїй промові президент Реґен закликав присутніх не підтримувати ідеї замороження нуклеарної зброї, що робить публічно багато католицьких священиків і єпископів. В заміну він пропонував підтримати його плян зменшення нуклеарної зброї як в Совєтському Союзі, так і в ЗСА.

Крім цієї теми, Президент спинився ще на двох, особливо важливих для учасників конвенції — католиків, а це абортів і молитви в школах. Тут Президент підкреслив своє непохитне становище проти абортів, як також заявився за потребою привернення молитви в школах.

Слова президента Р.Реґена привітали 8,000 учасників бенкету теплими оплесками, помимо того, що Крайова конференція католицьких єпископів приготовляє спільний пастирський лист, в якому хоче пропонувати загальну заборону майбутніх випробувань нуклеарної зброї, як також її виробу.

В Америці

МЕДИЧНІ ЕКСПЕРТИ ЗАЯВИЛИ, що Джан В.Гінклі повинен залишитися в лікарні на неозначений час, тому що він умово хворий та небезпечний для оточення. Гінклі переходить тепер шеститижневі лікарські бадання у Вашінґтоні, після того як суд узнав його невинним у атентаті на президента Роналда Реґена, саме через його психічну недугу.

ДОСІ НЕ БУЛО ДОЗВОЛЕНО ЛЕТУНАМ провадити комерційними літаками, коли вік летунів переступив 60 років. Але тепер федеральне управління авіяції розглядає можливість піднести вік активних летунів до 62 років життя, з тим, що у тому віці летуни будуть переходити лікарський перегляд кожного чверть року.

СПЕЦІЯЛЬНИЙ АҐЕНТ Еф-Бі-Ай ДЖОЗЕФ Д.ПІСТОН зізнав перед судом в Ню Йорку, що він п'ять років скидався на злочинця, щоб здобути довір'я італійської мафії, конкретно пануючої тепер у мафії родини Бонанно. У своїх зізнаннях він він подав факти цілого ряду злочинів, підкупства та терору членів мафії на терені Ню Йорку. Відважні зізнання того аґента при набитій цікавими слухачами судовій залі викликують здивування, бо, як відомо, звичайно немає охочих зізнавати у справі мафії, з уваги на страх перед пімстою.

ПРЕЗИДЕНТ Р.РЕҐЕН, НЕ ЗВАЖАЮЧИ на опозицію Конґресу, далі настоює на підвищенні видатків на мілітарні цілі. Ця пропозиція вимагала б у 1984 році 247 більйонів долярів, це значить 11 відсотків більше, як проєктовано, не включаючи підвишки, яку спричиняє інфляція. Департамент оборони має надію, що члени Конґресу таки будуть голосувати за пропозицією Президента.

В ЗСА ПЕРЕМІНА З ІНЧІВ І ФУНТІВ НА МЕТРИЧНУ систему іде дуже поволі. Ще в 1975 році рішенням Конґресу створено Метричну раду, завданням якої мало бути улегшення зміни на метричну систему. Показується, що така рада не мала часу виконати своє завдання тому, що чотири роки забрало їй влаштуватися і заанґажувати відповідний персонал. Тепер президент Реґен запропонував, щоб цю раду зліквідувати і тим заощадити два мільйони долярів річно. Тим часом, тільки деяка частина американської індустрії перевела зміну на метричну систему і це лише тому, щоби дорівняти міжнародній торгівлі. Тепер, крім ЗСА, тільки Бурма, Ємен і Бруней уживають інчі і фунти.

ЧИ ТЕЛЕВІЗІЯ МАЄ ВІД'ЄМНИЙ ВПЛИВ НА ДІТЕЙ і спонукає їх до злочинних вчинків є постійною темою дискусій та дослідів американських психологів. У травні закінчено урядову студію на цю тему ствердженням, що справді телевізія має дуже поганий вплив на молодь. В новому звіті Крайового інституту психічного здоров'я подано, що наукові досліди виказали беззастережно, що надмірні дози насильства у телевізії впливають на злочинність дітвори і молоді. Оборонці телевізії стараються тепер доказати, що ці звіти оперті на студіях програм насильства а зовсім поминено програми із позитивним та альтруїстичним змістом. Уважають також що треба дітей вчити бути критичними у підборі телевізійних програм.

ОДНА ІЗ НАЙБІЛЬШИХ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ бібліотек із доступними джерелами для публіки в Принстоні вперше за час свого існування буде вимагати оплати за право користуватися нею. Дирекція бібліотеки заявила, що не є в силі дальше покривати кошти, зв'язані з крадежою, видиранням сторінок та нищенням книжок і тому тепер особи, які бажають користати з бібліотеки мусять платити 20 долярів місячно або 75 долярів річно.

ГОЛОВНА ПОДАТКОВА СЛУЖБА В ЗСА ставиться зі співчуттям і симпатією до людей, які терплять з причини лисини. Показується, що вже від 1962 року можна відтягнути від податку видатки зв'язані із купном перуки, коли це було важливе для „рівноваги духа" власника. Тепер можна також бути відтягати від податку штучне щеплення волосся, якщо дана особа предложить рахунок від лікарів.

ІЗРАЇЛЬ ЗЛОМАВ ДЕВ'ЯТЕ ПЕРЕМИР'Я

БІЛИЙ ДІМ ЗАТУРБОВАНИЙ

Бейрут, Ливан. — Не зважаючи на перемир'я і заклики президента ЗСА Роналда Реґена, ізраїльські війська, зокрема його танкові і панцирні частини розпочали в середу вранці, 4-го серпня ц.р., наступ на мусулманську західню частину Бейруту у якій, як відомо, знаходяться головні сили Палестинської Визвольної Організації у числі приблизно 6,000 вояків і допоміжний персонал.

Ізраїльський наступ на західню частину міста відбувається під сильним прикриттям артилерійського вогню. Військові спостерігачі не виключають участи в боях джетових літаків, бо ізраїльтяни перестерігали цивільне населення через гучномовці, щоб воно вийшло з міста, бо незабаром розпічнеться бомбардування міста ізраїльським летунством. Речники ізраїльського уряду твердять, що останній наступ не є „кінцевою офензивою" ізраїльських військ.

Речники Державного департаменту у Вашінґтоні заявили, що згідно з достовірними інформаціями головне командування ізраїльської армії систематично скріплює військові ґарнізони у Бейруті і до міста надходять все нові й нові танкові частини, які займають становища тих частин, які посунулись глибше в місто. Речник департаменту Аніта Стокмен заявила, що у такій ситузції американський висланник на Близький Схід Филип Габіб знайшовся у безвихідній ситуації, бо відновлення боїв між ворогуючими сторонами унеможливлює його заходи в справі виходу бійців ПВО з Ливану.

Речник Білого Дому заявив, що до Вашінґтону надходять дуже контроверсійні інформації про відновлення боїв в Бейруті, і під теперішню пору не можна сказати чи розпочалась справжня офензива ізраїльських частин на ПВО.

Міністер закордонних справ в ізраїльському уряді Іцак Шамір, який перебуває тепер з офіційною візитою у З'єднаних Стейтах Америки, не бажав займати становища до нового розвитку подій в Ливані, або уникав взагалі розмов з кореспондентами. Раніше Шамір заявляв, що Ізраїль зробить все, що буде в його силі, щоб допомогти Урядові ЗСА розв'язати конфлікт на Близькому Сході мирним способом. Очевидно, Шамір й інші речники ізраїльського уряду, всю вину за порушення спокою і перемир'я скидають на ПВО і особисто на Ясіра Арафата, лідера тієї організації.

У світі

СОВЄТСЬКЕ ПРЕСОВЕ АҐЕНТСТВО ТАСС поінформувало, що в Москві помер Ніколай А.Пілюґін, головна фігура серед совєтських вчених, які розбудовували міжпростірну технологію і працювали при випусках совєтських „спутників". Повідомлення про смерть проф. Н. Пілюґіна, який також був членом Президії Академії Наук СССР, підписали генеральний секретар ЦК КПСС і голова Президії Верховної Ради СССР Леонід І. Брежнев та голова Ради Міністрів Ніколай А.Тіхонов. Згідно з інформацією ТАСС, головною заслугою Пілюґіна було встановлення совєтських міжпростірних станцій.

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ ТВЕРДИТЬ, що Совєтський Союз під теперішню пору являється найбільшим експотером зброї у світі, подвоївши в останніх роках продаж зброї до численних країн, зокрема країн Близького Сходу, Африки, Азії і Латинської Америки. У звідомленні Державного департаменту говориться, що від 1972 року СССР переслав до згаданих країн зброї на більйони долярів, давно перегнавши у двічі З'єднанні Стейти Америки, не кажучи вже про Велику Британію, Францію і Західню Німеччину. Джеймс Л.Баклі, заступник державного секретаря для справ безпеки і розвідки, заявив, що публікація Державного департаменту побудована на зібраних військовою розвідкою інформаціях і вона віддзеркалює менш-більш правдивий стан. Вона також опрокидує міт, дуже часто використовуваний пропаґандистами СССР про те, що, мовляв, ЗСА є головним постачальником зброї у світі. Крім того, — кажуть американські речники, — майже вся совєтська зброя є офензивного типу.

ДРУЖИНА АМБАСАДОРА З'ЄДНАНИХ СТЕЙТІВ Америки до Совєтського Союзу Артура Гартмана, Донна знову пробувала переконати Юрія Баловлєнкова, щоб він припинив голодівку і почав приймати харчі, бо інакше йому загрожує справжня фізична катастрофа. Баловлєнков покищо відмовляється від порад і далі домагається видачі йому дозволу на злуку з родиною в ЗСА. Він не може вже без допомоги піднестись з ліжка, відчуває біль в околиці печінки, має корчі в ногах і з кожним днем стає слабшим. Ассошієйтед Пресс інформує також про іншу пару, подружжя Руксандру Ратеску, і її мужа Серджа, жидівської національности, які також голодують вже 22 дні, домагаючись від румунського уряду дозволу на виїзд до Ізраїля. Вони добиваються права на виїзд вже майже 12 років, але румунські чинники категорично відмовляються від видачі їм візи. Руксандра є дочкою генерала румунської армії, але це нічого не допомагає у її стараннях про виїзд.

АМЕРИКАНСЬКІ ТУРИСТИ, ЩО В ОСТАННІХ місяцях масово їхали до Мехіко через корисне для них відношення доляра до песо, мусять тепер прийняти підвищення цін на харчові продукти і на ґазоліну. Підвишка цін це ще єдин показ рецесії, яка панує в Мехіко і яка сильно вдаряє тамошнє населення. Все ж у порівнянні із ЗСА ціни на газоліну зовсім не є високі бо після підвишки виносять вони 77 центів до 1,15 дол. за ґальон.

РЕЧНИКИ ВАТИКАНУ ПОВІДОМИЛИ, ЩО ТРИ чергові держави встановили повні дипломатичні зв'язки з Апостольською столицею, перервані ними 400 років тому під час протестантської реформації. Цими державами є Данія, Норвегія і Швеція, уряди яких вважали, що нав'язання дипломатичних зв'язків з Ватиканом причиниться до затіснення дружніх відносин між народами і й поодинокими Церквами.

ВІЙСЬКОВІ ВІДДІЛИ, ПОЛІЦІЯ І ПОЛІЦІЙНІ собаки розпочали розшуки за американським лінґвістом 67-річним Джаном Рейдом, який зник безслідно із свого готелю у західній Суматрі, Індонезія, приблизно вісім тижнів тому. Рейд, який походить з місцевости Алгамбра в Каліфорнії поїхав до Індонезії, щоб там перевести студію над [illegible] енічною групою Мінанкаба у західній Суматрі, приблизно 520 миль на північний захід від Джакарти.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — $1.00. Make chek or money orders payable to "Svoboda"
Postmaster: Send address changes to "Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Безробіття, яке не лякає

Від часу великої депресії початку 30-их років настало тепер в Америці найбільше безробіття: круґло 10 відсотків, себто круґло 11 мільйонів безробітних (ця цифра дуже пливка). Очевидно, це наявний і найбільш яскравий доказ економічної кризи. І тому опозиція проти Уряду Роналда Реґена найчастіше і найголосніше таврує його економічну політику цифрою безробітних. Але водночас американські й міжнародні економісти вказують на цікавий парадокс: ані Президент ані Конґрес не квапляться з будь-якими драстичними заходами, які, штучно побільшуючи варстати праці спеціяльно на цю ціль асиґнованими фондами, зменшили б існуюче лихо безробіття. Щобільше: у першій половині червня ц. р. стверджено зріст загального крайового прибутку — виразна познака звороту економіки на краще. Але висока цифра безробітних втримується — і ані урядові ані конґресові кола не здіймають з цього приводу якогось крику.

У відомому тижневому ілюстрованому журналі „ЮС Ньюз енд Ворлд Ріпорт" з 5-го липня ц. р. знаходимо на цю тему цікаву фахову статтю під знаменним заголовком: „Чому так мало галасу з приводу безробіття?" Відповідь дуже ділова і переконлива: круґло 10 мільйонів безробітних — лякають насправді тільки на папері, бо хоча це цифра дійсна, не фальшована, то є багато причин, чому таке високе безробіття не є для країни катастрофою. Поперше, соціяльне законодавство, для якого найбільше заслужився Ф. Д. Рузвелт, але й пізніше, також республіканські президенти доповнювали його, завело відшкодування для безробітних, які на протязі 39 тижнів — або й довше — отримують по 120 долярів тижнево. Практика показала, що тільки 37 відсотків безробітних не мають заробіткової праці довше, як 5 тижнів. Пересічно — безробітний найдовше є на „безробітті" тільки 15 тижнів і згадане державне відшкодування забезпечує його і його родину перед крайньою нуждою. Далі: коли 60 відсотків родин, де голова родини безробітний, все одно заробляли в 1980 році коло 19,00 долярів, тому що працював інший член даної родини — дружина чи бодай одно з дорослих дітей. Висока цифра безробітних стосується тих, які не мають повноденної, себто 40-годинної тижневої праці. Однак найменше 20 відсотків таких безробітних мають частинну працю, а найвища у світі мінімальна зарібкова праця в Америці хоронить родину від нужди навіть при частинній праці одного члена родини. Врешті держава, при цьому скороченні бюджетових видатків, включно з ресортом суспільної опіки, і при редукції видаваних раніше масово харчових карток — родина з чотирьох осіб, як безробітна, отримує й надалі харчові картки на 112 долярів місячно — отож бідує, але не голодує. Відомо, що харчові картки стали центром кампанії довкола редукції бюджетових видатків коштом також тієї позиції з ділянки суспільної опіки. Проте загал американської громадської думки підтримав реформу щодо видачі харчових карток. Кожний покупець у будь-якому великому американському „супер-маркеті" раз-у-раз бував наочним свідком, як „бідний безробітний", зданий ніби на дармові харчові картки, під'їздив „каділяком", куди його дружина і діти навантажували баґажник найдобірнішими харчами і візочки крамниць вгиналися під тягарем харчів. Відомо теж, що постав чорний ринок, на якому можна було купити такі дармові харчові картки, і що грубі мільйони долярів з'їдала розпучнявіла бюрократична адміністрація програми харчових карток.

Ця теперішня дійсність складається на розмірну байдужність Уряду і Конґресу щодо проблеми безробіття. Під час економічної рецесії у роках 1973-1975, коли було дев'ять відсотків безробітних, заалярмований Конґрес схвалив 6 більйонів долярів на надзвичайні публічні роботи, щоби зменшити безробіття в будівельному промислі і промислі будови доріг. Так само в роках 1962-1963 за президента Джана Кеннеді призначено додаткових 900 мільйонів долярів на публічні роботи. Тепер таких надзвичайних субвенцій на поборювання безробіття нема і не передбачається. Тому й робітничі спілки, користуючись політичною підтримкою від апарату Демократичної партії, влаштовують масові протестаційні марші й демонстрації, з яких найбільшою була недавня демонстрація під гаслом „Дня Солідарности" у Вашінґтоні з участю круґло півмільйона осіб.

Усе ж, 10 відсотків безробітних — це господарське лихо. І можна читати передбачування добре поінформованих коментаторів, що Президент і Конґрес таки зроблять деякі заходи для зменшення безробіття особливо серед молоді. Передбачують, що це будуть розмірно невеликі суми на безпосереднє створювання варстатів праці, зате будуть посередні засоби, — наприклад, облегшення студентам обох статей діставати позички на високошкільні студії, — підвищення винагород добровільцям, що зголошуються до військової служби, — спонукання приватного капіталу до таких інвестицій, які створять багато нових варстатів праці, чи відновлять закриті варстати, наприклад, в автомобільному промислі.

Усі економісти і фінансисти і всі поважні діячі із робітничого світу однозгідні в тому, що безробіття перестане бути болючою проблемою, коли зросте продукція, коли відновляться збанкрутовані фірми, коли пожвавиться торговельний рух, коли зросте будівельний рух, коли поправа ситуації в автомобільному промислі вплине благодатно на споріднені з ним галузі промислу сталі і ґуми, словом, коли економічна політика Реґена виявиться таки спасенною і заверне Америку на шлях економічного розквіту. Це не буде швидко, але може статися.

КОНҐРЕСОВА ДРУКАРНЯ У ВАШІНҐТОНІ зробила помилку і звіти Конґресу з 28-го липня 1982 року подала як 28-го січня 1982 року. Це викликало ряд веселих коментарів, а сенатор Говард Г. Бейкер виголосив з того приводу відповідну промову.

Володимир Душник

„СОВЕТСКАЯ ЖИЗНЬ" ПРО 1500—ТУ РІЧНИЦЮ КИЄВА

Московський пропагандивний пресовий орган, „Советская жизнь" („Совет Лайф") присвятило ціле число за травень 1982 „1500-річниці заснування Києва". Як відомо, цей журнал видає совєтський уряд англійською мовою на основі обопільного договору з Америкою, для поширення у ЗСА. В заміну, американський Уряд друкує журнал „Америка" російською мовою для поширювання в Совєтському Союзі.

Правдоподібно, відзначування 1500-річчя заснування Києва продиктувало Політбюро, як і зрештою усі інші рішення виходять із цього самого джерела. Дату заснування Києва, яку визначило правління СССР, широко оспорюють не тільки українські історики й вчені в діяспорі, але також деякі відважніші українські історики в Україні. Михайло Брайчевський, історик в Києві, між іншим, у своїй історичній розвідці твердив, що Київ має щонайменше 2000 літ. Після появи цієї розвідки, Брайчевського звільнено з наукового посту в Інституті Історії Академії Наук УССР; деякий час його тримали в тюрмі. Досі про його судьбу маловідомо, одначе це факт, що його позбавлено наукової праці в Україні.

Під технічним оглядом цей журнал — „Советская жизнь", добре і професійно виданий, хоча весь зміст перевантажений тяжкою совєтською пропаґандивною макулятурою. Обгортку прикрашує монтаж київських краєвидів і пам'ятників, включно з пам'ятником Богдана Хмельницького, якого, як відомо, вже довший час совєтська преса вихваляє за „воз'єднання України з Росією". Задня обгортка є прикрашена монтажем „Ювелірні вироби наших предків"...

Головну статтю про „Дух старовинного міста" написав поет-письменник Павло Загребельний (в тексті обов'язково — „Загребельной"!). Автор бодай згадав, що є в Україні історики, які твердять, що Київ може мати 2500 літ", але він додав, що нема „упевнених доказів", але „самі гіпотези".

Ясна річ, що не обійшлося без світлини Леоніда Брежнєва, який у супроводі Володимира Щербицького, перетинає стрічку при відкриттю Українського Державного Музею Великої Вітчизняної Війни в Києві. Групи туристів, переважно жінок, зфотографовані із усміхненими, веселими обличчями, деякі з медаликами і хрестиками на шиях. Поміщено довше інтерв'ю із Валентином Згурським, посадником Києва та проєктувальником літаків Олегом Антоновим.

У журналі надруковано в англійському перекладі поезії таких українських поетів, як: Віталій Коротич, Роман Любківський, Максим Рильський, Андрій Малишко, Микола Бажан і Микола Нагнибіда (в тексті „Наґнібєда"!).

Володимир Щербицький, перший секретар компартії в Україні і член Політбюра в Москві, вияснює в інтерв'ю про свої зусилля — „забезпечити спокійне й гідне життя" українському народові.

Можна теж прочитати статті на тему житлових проблем, про українську сцену, фільми і телевізії. Рівнож є довша стаття українського математика про кібернетику, що її написав Віктор Глушков. Він помер 30-го січня ц. р. (про це була згадка в „Ню Йорк Таймсі").

Інші статті в журналі „Совєтська жизнь" присвячені українській кухні, українським жінкам і старинним українським інструментам, як теж, вірте або ні, є стаття про „відновлення" катедри св. Софії! На численних світлинах можна побачити маси „щасливих" і усміхнених людей на Хрещатику, на Володимирській Гірці, і, зрозуміло, багато церковних бань (напевно як „доказ", що в Україні існує „свобода релігії"!). Є також стаття з багатьома фотографіями про центр для піклування здоров'я жінок і дітей.

Київський Театр Опери і Балету ім. Т. Шевченка представлено як великий культурний центр. Зфотографовано тут під час концерту Стефана Турчака, головного диригента київської філармонії. Ольга Клименко, водій таксі в Києві, оповідає про рутинне життя 5,000 київських водіїв таксі. Є також знімки із плавацьких змагань між американськими і совєтськими змагунами, як теж дві сторінки присвячено змаганням київського „Динамо".

І хоча журнал „Советская жизнь" — технічно — виконаний гарно, то, однак, різко вдаряють у вічі пересадна совєтська пропаґанда та зрусифікованість українських імен і назв, що наглядно й недвозначно свідчить про мниму „українськість" „українського радянського уряду" в Києві.

Михайло Ільків

ПОТОЧНІ ПРОБЛЕМИ

Бюджетовий дефіцит зростає, безробіття збільшилося, податки не зменшуються, високі відсотки на позички, господарська рецесія з нами, різного роду торговельні підприємства переорганізовуються в спілки, інші банкрутують, усе це — проблеми дня над якими дискутують у всіх засобах комунікації а саме: радіо, телевізії, пресі, журналах та публічних зібраннях. Це справи, що турбують робітників у їхньому щоденному житті, не тільки в західньо-демократичних країнах, але взагалі на поверхні нашої пляцети. Причини такого господарського лиха не сьогоднішні, але вчорашні. Фактом залишається те, що добрих відповідей на розв'язку економічних проблем не було вже довгі роки. І ті впливові чинники в народному господарстві, які вважали, що тими проблемами можна не пляново керувати, переконалися, що це означає стільки, що стояти на місці. Плянування експансивного народного господарства сьогодні не легка справа. Дотеперішні спроби знайти компромісову відповідь на різні філософічно-господарські концепції вповні не були успішними. Наприклад, головним завданням економістів в минулих роках у плянуванні економіки країни було збалянсування бюджету, себто вирівняння приходів з видатками, зниження податків і федеральних видаткувань, але все це було безуспішне.

Теперішній Уряд старається перевести ці справи в практику й існують познаки, що ця нова економічна програма себе виправдує. Наприклад, інфляція зменшилася, відсоткова стопа також знизилася, в порівнянні до тієї що була біля 20 відсотків. Справа тільки в тому щоб було менше критики, а більше відданости справам, тоді ситуацію можна б значно поліпшити. Правдою є, що безробіття сягає 10 відсотків. Це велика цифра, і вона застрашує тих, щоденне життя яких залежне від заробітку. Зі статистичного боку то питання виглядає так; сьогодні працює біля 99 і півмільйона осіб. Це тільки на один і півмільйона менше від 101 мільйон працюючих в тому самому часі в 1981 році, у відношенні до кількости населення понад шістнадцять років життя. Отже, поміж статистикою і фактичним станом безробіття є досить вимовні різниці. Демографічний рух населення в позаміські райони вплинув від'ємно на комерційну ділянку. Підприємства в містах ліквідувалися, а відкривалися на нових місцях. Фактом залишається те, що рецесія є з нами, і вона причинилася у великій мірі до зменшення закупочної сили населення. Непевність робітника щодо постійного затруднення звернула його увагу більше до ощадностей на високі відсотки, але не на закупівлю. Одначе фактом залишається також те, що безробіття — велике, головно в ділянках таких, як будівельна і автові промисловості.

Застій у цих двох промисловостях значно збільшив безробіття, частинну відповідальність за яке несуть робітничі спілки автових робітників. У свій час заробітні платні автових робітників збільшувалися коштом підвишки цін на автомобілі, головним споживачем яких також є робітники. Ту ситуацію використали закордонні продуценти авт, що продавали автомобілі доброї якости, по нижчих цінах. Згодом автові робітники погодилися на замороження заробітних платень, але це було запізно. Отже така незакономірна господарська політика в тих господарських ділянках причинилася до збільшення безробіття в країні. Немає сумніву, що застій хатньої та автомобільної промисловостей були причиною того, що багато різних споріднених промисловостей банкрутувало, не витримуючи високих оплат на різні адміністраційні видаткування, соціяльні забезпечення, звишки цін на сирівці, податки та інші подібні витрати. І саме з тих причин різні фірми банкрутували, а тільки деякі з них були спроможні відкрити свою діяльність під новим ім'ям, і на новому місці. Така нестабільність в економіці зменшувала видаткування консумента, і сповільнила комерційну активність, та збільшила число непрацюючих.

Продуценти зі свого боку також не позичали грошей через високі відсотки, при тому не хотіли підвищувати цін на їхні вироби, які теж зависокі. Тут слід зазначити, що деякі продуценти не підвищували цін на їхні товари в цьому сезоні, як, наприклад, у текстильних і споріднених промисловостях. Ціллю такого рішення було те, щоб не збільшувати інфляції, яка все таки є під контролем. І тут знову через зменшення інфляції збільшено цінність доляра, і його закупочну силу в країні і за кордоном. Отже з практичних мотивів ліпше мати цінніші гроші, як менш варті, а з цим більше клопоту. Справа також в тому, що як інфляція була двоцифреною, то підприємці могли платити високі відсотки коштом підвишки цін на товари, сьогодні ситуація — відворотна. Це частинно причинилося до сповільнення продукції, через зменшення інвестицій в підприємства. Ціла справа повинна змінитися тоді як знизиться відсоткова стопа. В тому напрямі роблять усі можливі заходи. Причина, що відсоткова стопа висока в тому, що емісійний банк не задовольняє ринок постачанням грошей. Банкові ощадності запотребовує Уряд на свої потреби, через те у приватному секторі відчувається брак капіталу на інвестиції, все це разом спричинилося до сповільнення продукції, тим самим і росту безробіття. Така фінансова політика емісійного банку розрахована на отримання інфляції під контролем.

Ніде правди діти, урядовий дефіцит — завеликий і його треба рівномірно зменшити. Це можна осягнути або через зменшення видаткувань уряду, або під-

(Продовження на стор. 4)

Христина Ковальська-Рущицька

„Закувала та сива зозуля..."

Дня 9-го вересня цього року сповняється 150 років від дня народження Петра Ніщинського — талановитого українського композитора, поета-перекладача, творчість якого тісно пов'язана з народним життям, його піснею, автора славнозвісного хору „Закувала та сива зозуля..." до п'єси Т. Шевченка „Назар Стодоля".

Народився Петро Ніщинський 9-го вересня 1832 року в селі Неменка на Вінничині, в родині дяка. Малолітнім втратив батька. Мати переїхала до Києва, де Петра прийнято до Києво-Софійського духовного парафіяльного училища на „кураторське утримання", а потім до семінарії. Прекрасний голос, великі музичні здібності семінариста привернули увагу керівників Київської духовної місії, яка в 1850 році від'їжджала в російську посольську церкву в Атени (Греція). Для підсилення церковного хору туди взяли й Петра Ніщинського.

В Атенах П. Ніщинський закінчив університет філологічний та богословський факультети, здобув ступінь маґістра. П. Ніщинський відмовився прийняти сан священика і був змушений повернутися на Україну.

Після повернення з Атен біля трьох років жив у Петербурзі, а потім оселився в Одесі, де викладав російську та грецьку мови. Навчав співу, виступав у пресі як літературний критик, брав велику участь у громадському житті. Зблизився і з відомим театральним режисером, актором та мистецьким діячем Марком Кропивницьким, чия музично-драматична трупа в 70-ті роки часто виступала в Одесі. Побувавши на виступах трупи Кропивницького, Ніщинський відзначив блискуче знання народного побуту, яскраву артистичну гру. Глибоке захоплення Кропивницького збиранням народних пісень вплинуло і на Петра Ніщинського, він став уважніше ставитися до створення музики та запису народних пісень.

У 1875 році Ніщинський переселився у маленьке містечко Ананьїв, де продовжував педагогічну роботу. Недалеко від Ананьєва у повітовому місті Єлісаветграді (нині Кіровоград) керував хором, в якому брала участь місцева інтеліґенція та студенти ремісничого училища. Єлісаветградський артистичний гурток уперше поставив п'єсу Т. Шевченка „Назар Стодоля" з музикою і новим текстом „Вечорниць" П. Ніщинського. Музичною частиною вистави керував сам композитор. Музика „Вечорниць" добре гармонізувала із спектаклем. У виступі брали участь Марко Кропивницький, Іван Тобілевич (І. Карпенко-Карий) Михайло Тобілевич (М. Садовський) обидві дочки П. Ніщинського.

„Вечорниці" — найвизначніший твір П. Ніщинського високе досягнення тогочасної української хорової музики. Написані до п'єси композиції в той же час є самостійним музично-драматичним твором, вони відразу набули широкої популярности в народі, виконуються не тільки до п'єси Т. Шевченка, а й окремо, як самостійна музична картина з народного життя. Твір складається з оркестрового вступу, хорів та семи сольних номерів. Центральним епізодом є чоловічий хор „Закувала та сива зозуля". У музиці „Вечорниць" композитор виявив досконале знання української пісні. Народність, глибока правдивість, забезпечили творові велику популярність.

Музична спадщина композитора невелика — це декілька обробок українських історичних пісень для хору: „Пісня про Байду", „Про козака Софрона", „Ой гук, мати гук". Романси: „Порада", „У діброві чорна галка"., „Дівчинонько, голубонько".

Велике значення для композитора мало знайомство з М. Лисенком, який високо оцінював музичну творчість П. Ніщинського, завжди включав в програму своїх хорів твори композитора.

Багато часу присвятив композитор художнім перекладам з грецької на українську мову творів : трагедії „Антігони" Софокла, „Одіссеї" та „Іліяди" Гомера. Ці праці високо оцінив І. Франко. Брав участь у складанні російсько-українського словника, переклав на грецьку мову видатний твір „Слово о полку Ігоревім".

Помер Петро Ніщинський 4-го березня 1896 року на Вінниччині.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ДОЛУЧИЛАСЯ ДО ФРАНЦІЇ і Західньої Німеччини у протесті проти зарядження президента Роналда Реґена, що західні компанії, які працюють на американських ліценнзіях не мають права висилати модерну технологію до Совєтського Союзу, який вживатиме її для побудови газопроводу із Сибіру до Західньої Европи. Така побудова, очевидно, зміцнила б позицію Москви в Европі і дала б її можливість нагромаджувати західню валюту, потрібну для ще більшої розбудови совєтської мілітарної сили. Речник уряду в Лондоні заявив, що британські компанії прямо іґноруватимуть вимогу президента Реґена і продовжуватимуть допомагати Совєтському Союзові в будові згаданого газопроводу. Речники Білого Дому, довідавшись про заяву британського міністра торгівлі Лорда Кукфілда, заявили тільки, що Уряд ЗСА жалує, що і Велика Британія не зрозуміла справжніх намірів президента Р. Реґена.

Василь Качмар

У 100—РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОГО ДІВОЧОГО ІНСТИТУТУ В ПЕРЕМИШЛІ

III

Точніше, о. Чехович, пізніший єпископ, не пропустив ні одного для праці на будові Інституту, щоб все детально доглянути, перевірити зокрема це було важливе при доставі будівельних матеріялів. На жаль, будови не можна було скінчити в 1893 р. бо сподівана погода не дописала, тому в осені її припинено. Її продовжувано на весні 1894 року. Загальні Збори Товариства з гордістю і радістю ствердили, що дім Інституту вже покритий дахом. Обрано майже цюсаму Управу, тільки на місце хворого секретаря І. Матківського обрано о. В. Кондрацького, а до заступників увійшов о. О. Кормош. Одначе серця українців Перемишля і Перемищини билися одним могутнім гомоном щойно в червні 1895 року, коли Управа Товариства проголосила в усіх українських часописах у Західній Україні відозву про те, що у вересні 1895 року буде відкритий Український Дівочий Інститут, то є своя рідна дівоча школа з власним пансіоном! Свідомість того, що Український Дівочий Інститут — це символ духа і найкращий пам'ятник грядучих українських поколінь, Управа Інституту закликала батьків вписувати своїх дітей-дівчат і таким чином причинитися до всенаціонального діла. У цьому зверненні зазначено, що Управа совісно виконала своє завдання, Інститут побудований, а тепер від батьків залежить дальший успіх цієї своєнаціональної школи.

Одначе зголошення учениць відбувалися пиняво, так що не бракувало і недовірків великого діла, які співали Інститутові похоронну пісню, а при цьому закидали Управі марнотравство важких трудом зібраних грошей. Проте Управа, на нараді 28-го серпня 1895 року, вирішила таки почати навчання в Інституті 5-го жовтня того ж року. Тоді теж рішено прийняти до праці в Інституті такі кваліфіковані учительські сили: Марію Примівну на директорку, яка покинула працю учительки в державній школі в Миколаєві над Дністром, щоб послужити народній справі, Анну Долинську, Катерину Чертенківну і о. Омеляна Менцінського. Замітне, що кваліфіковані професори з української державної гімназії у Перемишлі, як І. Прийма, д-р Г. Величко, І. Наконечний, С. Зарицький, Ом. Кордасевич, о. М. Копко і М. Крвавич, як управителька Інституту, вчили в Інституті за мінімальну платню, щоб тільки допомогти великій справі. 11-го вересня 1895 року наспів очікуваний дозвіл з Відня про навчання в Інституті, ч. 12.563, який затвердив плян науки і тоді вже не було ніяких перепон, щоб відчинити Інститут, як українську приватну середню школу.

Перше велике свято Інституту відбулося 3-го жовтня 1895 року, бо в тому дні торжественно і величаво в катедральному Соборі Св. Ів. Хрестителя Божественною Літургією о. К. Чехович благав Господа про дальшу допомогу для Інституту, що його народ власними силами побудував. Усі раділи та одушевлено гляділи на досягнення Управи та жертводавців. Непроглядні маси народу перейшли з катедри до Інституту, щоб бути учасниками історичної події, а саме благословення дому, що його довершив покровитель Інституту владика Ю. Пелеш, у сослуженні членів Крилосу. Співав хор питомців Духовної Семінарії. Очі всіх були спрямовані на невеличкий гурток перших інститутох. У своїй промові єпископ Пелеш побажав, щоб „Інститут став направду вогнищем науки, а учениці щоб горіли жаром любови до свого українського народу". У шкільному році 1895-96 навчання відбувалося у чотирьох клясах, тобто в 4-ій, 5-ій, 6-ій і 7-ій, а учениць було ледве 23, в тому числі шість учениць сиріт. Управа мала фінансові труднощі, тому голова о. К. Чехович подбав про індивідуальні пожертви та більшу допомогу від єпископа Ю. Пелеша. Годиться згадати, що багато громадян пожертвували цінні речі для Інституту, а саме: о. К. Чехович висячу лямпаду зі свічниками до авлі, о. І. Войтович цінну фісгармонію, о. М. Подолинський великий образ Розп'ятого Хреста в позолочених рамах, І. Матківський статую Богородиці, С. Яблоновська олійний портрет основника Інституту о. Лева Кордасевича і багато інших дарунків від різних осіб.

Перший шкільний рік закінчився 29-го червня 1896 року публічним іспитом учениць Інституту в присутності учительського збору, голови Управи митрата К. Чеховича та державного інспектора Н. Релінґера і батьків інституток. Вислід був надсподівано гарний, а відповіді з української мови, історії, географії були визначні. Інспектор Релінґер висловив признання директорці Інституту, учительському зборові та зокрема інституткам. Першими інститутками були: М. Багаровська, О. Верхоляківна, О. Думівна, З. Зубрицька, С. Котисівна, О. Корецька, С. Крвавичівна, С. Кульчицька, О. Ладижинська. Л. Матківська, І. Матюківна, М. Негребецька, О. Онуферківна, Е. Підлуська, М. і Н. Підляшецькі, А. Січинська, О. і Е. Яремкевичівні, Т. і С. Войтовичівні, С. Левицька, О. Левкевич, М. Малиновська і Е. Цеглинська. Число учениць Інституту більшало кожного наступного шкільного року, а при кінці жовтня 1897-98 було в Інституті 70 учениць. Замітне, що учениці походили із таких ось околиць Західньої України: Заліщик, Гусятина, Тернополя, Бродів, Сокаля, Рави Руської, Ряшева, Криниці, (Лемківщина), Лупкова, Турки, Стрия, Станиславова і Коломиї. Значиться, загал українського громадянства як слід зрозумів вагу справи і посилав дівчат до Інституту на навчання із усіх усюдів Західньої України. Якщо б не „непрохідна" річка Збруч, то і зі Східньої України були б приїздили дівчата на навчання ув Інституті в Перемишлі, бо це була в тому часі єдина і добра середня українська виховна інституція! Бо, не зважаючи на кордон, в Інституті навчалися дівчата з родини Безкровних із далекої Кубані, а також внучка по сестрі Тараса Шевченка, Людмила Шевченко.

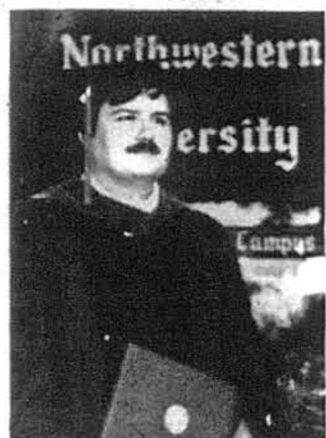
Як уже сказано, навчання в Інституті відбувалося у рідній мові, тож це і було мотивом української громади цінення рідної установи. Бо й ініціятор побудови Інституту о. Лев Кордасевич дійшов до висновку, що причиною браку патріотизму в нашій громаді, в тих часах, було те, що не доставало освічених жінок. Він і переконав широкі кола нашого духовенства, що жінка-мати має найбільший вплив виховання дітей. І хоч він не дожив росту Інституту, бо помер у 1883 році, то все ж таки його велике діло видало великі та корисні плоди. З ростом Інституту зорганізовано при ньому дівочий ліцей, себто тип жіночої

(Продовження на стор. 4)

Чикаґська хроніка

Окружний Комітет УН Союзу відбув збори Управи 19-го червня ц.р., на яких рішено скликати ширші збори відділів під осінь для обговорення праці в терені, бо спад членів треба зупинити. Була мова про те, що широкий загал української громади мало знає про діяльність Союзу. Треба повернутися до практики минулого, коли скликувано масові віча всіх, бо самі збори урядників відділів не дають результатів: громада на знає про різні справи, про які повинна знати. Місячних зборів союзових відділів немає, бо нема чого скликати, а навіть якби скликати, фреквенція незадовільна.

• • •

Д-р Борис Бережан

Борис Бережан, новий доктор медицини, який щойно закінчив університет Нортвестерн, від'їхав зі своєю дружиною до Лос Анджелесу, Каліф., куди він призначений до шпиталю на практику. Борис закінчив медицину на кошт департаменту летунства і зобов'язаний за це відслужити три роки як лікар у рядах американських летунських з'єднань армії. Батько Бориса, покійний інж. Володимир Бережан, довголітній секретар 114-го Відділу УНСоюзу, на жаль, не дочекався того, що його „А" - студент Борис стане лікарем. Мати Бориса Ольга перебрала секретарку по смерті чоловіка. Приятелі союзоці з Чикаго прощали д-ра Бориса з дружиною перед від'їздом в Домі Сеньйора. З Віндзору в Канаді, де живуть дідусь, бабуня і вуйко молодого лікаря, приїхала родина Карпинець. Мати і теща Бориса п-і Троян приготовили прийняття. Прибув теж доктор ветеринарії Максим Івасишин, дідо дружини Бориса.

У веселій атмосфері промовляли майже всі з предсідником 114-го Відділу Іваном Сіріком включно. Майстром, чи Ем-Сі, цієї зустрічі був підписаний. На дорогу гості склали не лише побажання, але й грошовий дар.

• • •

Статуя Карла Гавлічка-Боровського, чеського редактора і поета, великого приятеля українців, буде перенесена і поставлена на Лейк-Шор драйв (Солідарiті) близько Адлер-Планетарію. Гавлічек побував в Києві під час „Весни народів" в Австрійській імперії, повернувся до Праги, на Слов'янському конгресі в Празі у своїй промові заявив: „Придушена свобода України мститься і буде мститися на слов'янах, доки український народ не буде вільний".

Бронзова статуя роботи скульптора Строховського, що стояла в Даглас Парку від 1911 року, була пошкоджена вандалами і в 1970 її завезли до магазину Гарфілд Парку. Окремий комітет чехів зібрав потрібні кошти 33.000 дол., щоб перенести статую „чеського святого" в інше місце, бо навіть в магазині вона не була в безпеці, в неї стріляли, її шкрябали і вивертали.

Пам'ятники польських патріотів Косцюшка і Коперніка були теж перенесені на Солідарiті драйв з Гумболд Парку. До речі, в тому парку українці одержали площу напроти статуї Косцюшка, і українські ветерани американських збройних сил вирішили поставити там пам'ятник Т. Шевченка в пам'ять упавших своїх товаришів. Пам'ятник мав коштувати 12,000 дол. Замовлено скульптора Архипенка; почалася збірка, що принесла 2,000 дол. Та деякі особи, повели акцію проти; мовляв — не час тепер на пам'ятники, всі гроші мають йти в Карпати на медикаменти для УПА. І так маємо щастя у нещасті, бо треба було б переносити Шевченка. А кошти переносу були б потрібні з приводу інфляції. Пам'ятник о. Грушки з Клівленду переніс УНСоюз на свій кошт, а чикаґський Шевченко не мав би такого заможного спонзора...

• • •

Другий відділ ОБВУА, що об'єднує ветеранів польської армії, влаштував 11-го липня перший пікнік за час свого дворічного існування. Це єдиний відділ того роду, який зорганізувався не з любови до Польщі, а для того, щоб одержати належну заплату за те, що українці служили в польських збройних силах. Таку заплату дістають польські ветерани.

Дощ лляв цілу ніч у суботу і ще й у неділю вранці, тому прийшло лише 16 осіб з головою відділу Яковом Берестянським і касиром Володимиром Микиткою. Пікнік відбувся в Шілер Вудс.

Пам'ятник Леха Валенси, польського лідера робітничих організацій „Солідарність", стоїть тепер на розі вулиць Арчер і 55-ої. Марморовий пам'ятник посвятив архиєпископ Адамович в неділю, 11-го липня.

• • •

Балзекас Музей литовської культури вшанував кореспондента і репортера газети „Чикаго Трибюн" бенкетом в Памер Гавз 19-го червня.

Говард Тайнер є також модератором поміж закордонною політикою ЗСА і етнічними групами. Він — професійний журналіст Юнайтед Прес, побував службово у Лондоні, Москві, Відні, Франкфурті, Бонні, Варшаві, Лебаноні, Етіопії, Австралії, Румунії.

Прийняття з приводу його призначення до Москви мало товариський „блек тай" характер, з виступом литовських артистів. Вступ — 37,50 дол.

Литовський Музей влаштовує культурні імпрези, мобілізує приятелів Литви, таких, які можуть своїм впливом у ЗСА допомогти литовській визвольній справі. Була це етнічна імпреза, в якій від українців взяли участь п-і Толочко-Маркович і д-р Мирон Куропась, який виголосив промову і привітав свого доброго приятеля Г. Тайнерс в імені УНСоюзу та побажав йому успіху в „царстві Брежнєва".

• • •

Микола Ткачук-Ніколс, довголітній обласний організатор УНСоюзу, відійшов у вічність на 88- му році життя. Приїхав він до Канади в 1911 році після матури в гімназії у місті Кіцмань на Буковині. Переїхавши до ЗСА, він був активний в Січовій організації, ОДВУ і УНСоюзі. У Чикаго він зорганізував 114-ий Відділ УНС і довгий час був його головою. М. Ткачук був спортовцем, любив лови, зокрема на ведмеді, олені і канадські муси; ловив рибу в озерах міста Гейворт, Віскансин, яке є столицею риб ЗСА.

У похоронах взяли участь всі чотири головні урядовці УНС: заступники головного предсідника д-р М. Куропась і Глорія Пашен, контролер інж. Анатолій Дорошенко і радна Гелен Алек. У каплиці В. Музики промовляли д-р М. Куропась, Наталка Іванів від У 3 Хреста і автор цього допису. Парох православної катедри св. Володимира о. протопресвітер Федір Білецький прощав Спочилого від громади і парафії, головою якої св.п. Микола був свого часу шість років. На тризні переведено збірку на нев'янучий вінок по покійному, що дала 301 дол.

• • •

Св.п. д-р Юрій Мачук

Д-р Юрій Мачук, визначний науковець у ділянці фізики, професор університетів у Чернівцях, Львові і Філядельфії, помер по довгій недузі на 87-му році життя. Під час Другої світової війни він як горожанин Румунії перейшов в рядах армії румунів і німецького вермахту найдовший шлях з Чернівець аж до нафтових піль району Моздок на Кавказі. Жив він довгі роки у Філядельфії, поки вийшов на емеритуру і переїхав до Чикаго доживати віку близько своєї доні Зірки Цимбалісті. Після втрати дружини, хоч нездужав, був активним у церковній громаді православної катедри св. Володимира, в НТШ та ОДВУ.

Покійний залишив по собі пам'ять людини слова, обов'язку і праці. Як науковець експериментальної фізики зокрема, він брав участь в наукових конференціях в Румунії, Німеччині і ЗСА. Своїм коштом він видав колекцію своїх наукових праць, дослідів і коментарів преси та наукового світу. Був спеціялістом у фізиці плязми. У біофізиці разом з проф. Германом Шван (Schwan) перевів в університеті Пенсилвенії ряд дослідів електричних вибухів газів при обниженому тисненні. У 35-ох сторінковій книжці він виразував також інші свої праці, як і своїх співавторів.

У похоронах в понеділок, 19-го липня, взяла участь 10-членна валка учасників. На панахиді у каплиці Музика і Син промовляли — проф. Мирослав Семчишин, д-р Пундій, ген. К. Мандзенко, д-р Новосівський, довголітній друг Спочилого ще зі студентських часів у Буковині, та інж. Степан Куропась. Спущенням до половини прапорів ОДВУ і ОБВУА віддали шану Спочилому під час панахиди, яку служив о. протопресвітер Федір Білецький. На кладовищі прощав свого гімназійного професора і настоятеля бурси інж. Василь Нагірняк, а під час тризни — інж. Юрій Артюшенко і проф. Адам Антонович. На похоронах були присутні теж зять св.п. Ю. Мачука д-р Тартас Новосівський, військовий лікар Пентагону з Вашінгтону, з дружиною і молодшою донею спочилого, який зложив подяку учасникам похорону в імені родини. Покійний не забув про ОДВУ, Союз Ветеранів, газету „Українське Життя" і журнал „Екран", та в завіщанні склав грошовий дар на їх пресові фонди. Домовини несли зять і три внуки : д-р Т. Новосівський, внуки Павло і Юрій Цимбалісті та Юрій Новосівський, і Микола Черешко.

Степан Куропась

Посвячення пам'ятника на могилі св.п. Андрія Миця

Посвячення пам'ятника на могилі св.п. Андрія Миця на Свято-Андріївському цвинтарі в Савт Бавнд Бруці.

Одні живуть на цьому світі благословенним життям, замкнені в родинному колі, далеко від громади й її повсякчасних турбот. Доживши похилого віку, вмирають на самоті й в забутті. Часто-густо немає навіть кому їх поховати. Інші, не закінчивши своєї праці й діяльности в користь і для добра батьківщини й народу, з якого вони вийшли, заскоро покидають цей суєтливий світ, але пам'ять про них не пропадає. За це дбають ті, хто лишився при житті: родина, громада, друзі й приятелі.

До тих, хто заскоро відійшов у засвіти, не закінчивши своїх добрих діл для громади й ближніх, належить св.п. Андрій Миць, хоробрий боєць УПА, учасник геройського рейду УПА на Захід, член ОУН (р), пластовий виховник, колишній голова Крайової Пластової Старшини в ЗСА, пл. сеніор керівництва, член 3-го куреня УПС „Лісові Чорти" з пластовою кличкою „Партизан".

Він народився 5-го листопада 1922 року на Лемківщині, помер 3-го січня 1979 року в Мейплвуді, Н. Дж., і був похований з пластовими й упівськими почестями 6-го січня того ж року на Св.-Андріївському цвинтарі в Савт Бавнд Бруці, Н. Дж. У треті роковини його передчасної смерті, на цьому цвинтарі-пантеоні, де спочивають вічним сном, поруч інших, найкращі сини й дочки України, на могилі цього прикладного українця-патріота, незабутнього мужа й батька, багатьом з поміж нас вірного побратима зброї й пластового друга, за дбайливим старанням родини поставлено тривкий пам'ятник і його посвячення відбулося в Томину неділю, 7-го травня цього року.

Серед чудової весняної погоди, що царювала в той день, після торжественної Архиєрейської Богослужби в храмі св. Андрія Первозваного, патрона св.п. Андрія Миця, по закінченні соборної Панахиди за спокій душ під Хрестом-пам'ятником (з надгробною плитою з могили сл.п. Симона Петлюри в Парижі), що її відправив Владика Мстислав в сослуженні чисельного духовенства, та при співучасті непроглядних рядів вірних, точно в 4-ій годині дня, біля пам'ятника на гробі сл.п. Андрія Миця-Партизана зібралась чимала група людей. Це члени родини, приятелі й друзі упівці разом з пластунами на запрошення родини прийшли взяти участь у посвяченні пам'ятника та віддати салют спочилому.

Акту посвячення довершив нещодавно померлий сотрудник парафії св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., св.п. о. Дмитро Библів, ЧНІ. Співав принагідний хор під орудою Михайла Добоша. Промовляв голова Товариства б. Вояків УПА Михайло Ковальчин. Слово подяки понад 50-ти приявним сказала вдова пл. сен. Віра Миць.

На команду „Прапори почесть дай" чотири пластові й один упівський прапори похилилися над могилою з багатим і цінним під архітектурним оглядом пам'ятником з пластовою лілейкою і упівським знам'ям, виритими у криці пам'ятника, віддаючи вояцький і пластовий салют св.п. Андрієві, хто все своє життя діяв і трудився для України.

У сімдесятиліття Пласту, 40-ліття УПА й у треті роковини смерти св.п. Андрій Миць-Партизан заслужив собі на найкращий подарунок.

(юко)

Школа українознавства Т-ва „Рідна Школа" в Клівленді

Вже 32 роки Школа українознавства Т-ва „Рідна Школа" в Клівленді веде надзвичайно корисну діяльність, вчить і виховує нашу молодь. Тоді, коли в Україні йде повна русифікація, нищення української мови, культури, традицій, а у вільному світі йдуть процеси асиміляції нашої молоді, Школа українознавства є заборолом проти асиміляційних процесів. Вона стоїть у перших рядах наших змагань за душу української дитини і української правди.

Перші абсольвенти Школи українознавства Т-ва „Рідна Школа" в Клівленді склали кінцеві матуральні іспити 25 років тому, в 1957 році. З тієї нагоди поклинна тоді Редакційна колегія, під проводом вже покійного проф. Володимира Радзикевича, видала гарно оформлений альманах Т-ва „Р. Ш." „Проліски", в якому зібрано багатющий матеріял про початки і працю Школи українознавства, працю молодечих, жіночих і громадських організацій, та вміщено багато світлин, які доповнюють поодинокі статті.

За час існування і праці Школи українознавства в Клівленді, вона випустила 324 абсольвенти, в тому 194 дівчат і 130 хлопців. Сьогодні багато з них закінчили вищі студії, працюють у різних ділянках і різних фахах на різних становищах.

В цьому, 1982 році матуру здало 15 учнів, на всіх 17, які закінчили одинадцятирічне навчання в школі. Іспити зрілості — матуру здали: Андрій Футей, Надія Палка, Ірина Струс, Андріяна Петрина, — вони склали іспити відзначаючо; Роман Василик, Петро Возняк, Зенон Дмитрик, Зірка Древницька, Зенон Зорій, Леся Калюшик, Ігор Капітанець, Богдан Лішнянський, Левко Павлюк, Мирослав Сілецький і Роман Цибик, — склали іспити дуже добре і добре.

Дня 3-го червня цього року Батьківський комітет на чолі з д-ром Богданом Футеєм приготовив для абсольвентів Вечір — бенкет у ресторані, участь в якому взяли батьки, члени родини, запрошені гості і представники Міської Ради освіти з Парми.

Вечір відкрив і ним проводив д-р Богдан Футей. Молитву провів о. шамбелян Михайло Федорович, директор школи Василь Іванчук, голова Т-ва „Р.Ш." інж. Євген Палка, учителька Анна Завадівська, суперінтендент шкіл Парми д-р Карнес і його дружина, член Ради освіти в Пармі пан Боурйолі, директорка Джуниор Гай Скул Бетті Ішек і її муж, директор Шілог Джуниор Гай Скул п. Паляші. Їх усіх представив зібраним д-р Б. Футей. Для абсольвентів було призначено окремі передні столи.

Директор школи привітав абсольвентів, вказав на одинадцятирічне навчання в школі, в якій молодь засвоювала знання з української літератури, історії, географії, мистецтва, культури і головно — з української мови. Школа старалася передати учням свідомість свого походження, своєї культурно-духової спадщини, яку предки і батьки внесли на високий рівень, і яку вони мають продовжувати і доповнити. Він вірить, — казав В.Іванчук, — що сьогоднішні абсольвенти підуть в життя дорогою, яку їм вказувала рідна школа. Тільки українська молодь у вільному світі дістає правдиве українське знання і виховання, бо молодь на рідних землях дістає його викривлене і фальшоване. В кінці директор подякував представникам Ради освіти Парми за прихильну співпрацю і признання для наших абсольвентів кредитів з українських предметів.

Голова Т-ва „Рідна Школа" інж. Євген Палка від себе і Управи Т-ва подякував директорові школи, учителям і всім батькам, що турбуються і дбають про своїх дітей і спільно співпрацюють для їхнього виховання; він щиро поґратулював абсольвентам за успіх і заохотив їх до праці в нашій громаді.

Представники шкільної Ради і загальних англомовних шкіл Парми зложили короткі привіти, при тому підкреслили позитиви української громади, що дбає про свою молодь, передає їй українську спадщину, вчить мови своїх батьків, а це корисне для Америки, бо творить різноманітність і мозаїку різних культур у суспільстві. Вони обіцяли дальшу співпрацю і сталу підтримку у вихованні української молоді.

Староста кляси абсольвент Мирослав Сілецький в імені всіх випускників склав подяку учителям і батькам, що трудилися, що дали їм знання про Україну — країну батьків, і приобіцяв, що будуть дальше доповняти знання української мови, культури, мистецтва та історії, щоб передати це у свою чергу дальшим поколінням.

Учителька історії Анна Завадівська пригадала абсольвентам, що зближаємося до світлої дати 1988 року, тисячоріччя Хрищення Руси-України, що наше християнство, релігія і Церква тримають нас разом століттями, і ми, хоч бездержавна нація, є відпорними і відбиваємо всі наступи ворогів.

Д-р Б.Футей, голова Українських Злучених Організацій — Відділ УККА великого Клівленду, склав щиру подяку учителям і батькам за національне виховання молоді — нових громадян нашої громади. Він привітав абсольвентів, заохочуючи їх до праці в громаді. Далі підчеркнув, що так звана метода „перетоплюючого казана" виявилася помилковою, бо ЗСА, за словами Президента Америки, є країною — мозаїкою різних культур і різних національностей.

В кінці о. шамб. М. Федорович і д-р Б.Футей вручили для учителів невеличкі дарунки з вдячности від батьків за їхню виховну працю.

Бенкет був вдалий, харчі смачні і добре приготовані, абсольвенти вдоволені і вдячні за ці радісні хвилини, які вони провели разом з учителями, родичами і запрошеними гістьми.

Іван Фур

Матуральні іспити в Школі українознавства Товариства „Рідна Школа" в Дітройті

Під кінець травня і з початку червня ц.р. відбулися матуральні іспити Школи українознавства у Дітройті, здійснені вчителями останньої кляси під проводом інспектора Шкільної Ради І. Дмитерко з Чикаго.

Іспити склали з успіхом учні 11-ої кляси: Надія Блюй, Андрій Вовк, Оксана Гнатчук (визначно), Рожа Демчук (визначно), Лариса Зайців, Наталя Капітанець, Юліян Козовик, Христя Ляш, Наталя Монастирська (визначно), Андрій Музичка, Андрій Прийма, Тарас Рудницький (визначно), Дана Феденко (визначно), Христина Рената Юзич (визначно).

Це вже 23-тя матура у Школі українознавства, якій цього року сповнилося 32 роки безупинної праці.

Старанням Управи Товариства „Рідна Школа" відбулася в неділю, 13-го червня, у залі УКЦ у Воррен святкова зустріч матуристів з громадськістю метрополітального Дітройту.

Зустріч відкрив новообраний голова Товариства „Рідна Школа" Ігор Іваницький, представник молодої генерації, колишній випускник цієї ж Школи українознавства. Він висловив свою радість з приводу закінчення рідної школи та побажав матуристам багато сили і завзяття у праці для добра нашої громади, Церкви і народу.

В імені школи привітав гостей, батьків і випускників директор школи мгр Остап Квітковський. Він повідомив, що запланована участь конгресмена Гертеля на цій зустрічі із-за непередбачених перешкод не відбудеться. Згаданий конгресмен хотів передати нашим матурантам грамоту й емблему Конгресу ЗСА.

Учителька школи Ольга Лісківська представила випускників школи прозірками на екрані, подаючи водночас коротку характеристику кожного дружніми шаржами, що викликало погідний настрій, який не покидав гостей до закінчення зустрічі.

Учитель української мови й опікун матуральної кляси Володимир Іваницький у своєму слові сказав, що його завданням було передати учням зрозуміння певних явищ у літературі, щоб опісля ці явища представити докладніше творами різних письменників. Побажавши випускникам успіхів, він висловив надію, що українська література залишиться близько їхніх сердець.

У наступній частині програми були виступи представників учнів і випускників.

Учень 10-ої кляси Андрій Томків побажав багато успіхів своїм старшим друзям на дорозі у новий світ, але від'їзд їх із школи не стоятиме на перешкоді у зустрічах на концертах, імпрезах чи забавах. Він сказав, що всі учні і старші друзі не забудуть того, що їм дала рідна школа та що ніхто не зможе того їм відібрати.

Матуристка Христина Р. Юзич сказала, що після закінчення рідної школи випускникам наче відчинилася брама, через яку вони увійдуть у світ із свідомістю, що всі вони діти Матері-України. Вона подякувала учителям за їх важку працю та висловила в імені усіх випускників бажання побільшувати набуте знання та користати із скарбниці української культури.

Після промов директор школи О. Квітковський роздав нагороди визначним випускникам, що їх зафундували Український Народний Союз і Товариство „Рідна Школа". Христина Р. Юзич і Дарія Феденко одержали книгу-збірник про розстріляну німцями в Бабиновому Ярі поетесу Олену Телігу. Ці книги, подаровані крайовою управою Українського Золотого Хреста, передала д-р Марія Квітковська.

Пластовий гурток „Срібне коло" виконав при фортепіяновому акомпаньяменті Дарки Конопади три пісні: „Верховино, світку ти наш", „Чорні очка" і „Чи знаєш ти". Гості нагородили молодечих пластунок оплесками.

У кінцевій частині програми зустрічі Товариство „Рідна Школа гостей спільним обідом. Перед бенкетом і після нього молитву провів запрошений душпастор о. С. Сабол, керівник української радіогодини Отців Василіян у Гемтремку.

В суботу, у день перед матуральною зустріччю, закінчився шкільний рік у Школі українознавства. Запрошений Управою Товариства о. С. Сабол відслужив Богослуження у намірениі школи та сказав проповідь у церкві св. Йосафата, яка була заповнена шкільною молоддю, батьками та вчителями.

Осип Сливинський

Серед лісів Пенсильванії

(У ДЕСЯТИЛІТТЯ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ ВЛАДИКИ ІВАНА СТАХА)

Гроби Владики Івана Стаха і його батьків.

При вході до цвинтарика містечка Сент Клер росте столітній дуб, залишок з тих часів, коли на тих теренах шуміли неозорі ліси Пенсильванії. Недалеко від нього стоять поруч два пам'ятники. На одному написано: Стах, а під тим по обох боках—батько й матір з іменами і датами смерти.

Щоб дізнатись, чиї це батьки, треба звернутись до другого пам'ятника, на якому читаємо: Єпископ Іван Стах, народжений 1918, висвячений 1943, рукоположений на єпископа 1971, помер 1972 року. Між тими датами вміщене багатогранне, плідне та цікаве життя.

Два дні перед 10-ою річницею смерти, тобто 27-го червня 1982 року, до Сент Клеру прибула група колишніх парафіян о. Стаха з Йонкерсу, Н.Й. Поїздку зорганізовано з ініціятиви д-ра Василя Кіналя, а супроводив її як духовний опікун о. Василь Джулій, сотрудник парохії церкви св. Михаїла.

Після тригодинної дороги автобусом група 50 осіб вислухала Службу Божу і Панахиду за спокій душі Владики Стаха у церкві Св. Тройці. Богослуження відслужили о. В. Джулій і місцевий парох Франко Патриляк, виголошуючи евлогії англійською і українською мовами. З церкви учасники поїхали на цвинтар, де після Панахиди і молитви до зібраних, серед яких були і місцеві парафіяни, промовив д-р Кіналь, вказуючи на добрі прикмети й діла улюбленого Владики.

Потім місцеві жінки, а серед них сестра Владики, гостили учасників обідом, в якому взяли участь брат і кузен Владики з дітьми.

В своєму слові під час обіду о. Патриляк виявив радість з приводу того, що парафіяни Йонкерсу не забувають свого колишнього пароха й відбули таку далеку дорогу, щоб поклонитися його пам'яті в його родинному місті. Причина лежить не у сані, а в характері людини, і саме про це хочемо пригадати.

Перенесімся на хвилину „тунелем часу" до баварської столиці Мюнхену. Рік 1947. Вже два роки минуло від закінчення жахливої Другої світової війни, і Німеччина помалу, завдяки плянові Маршалла, почала відбудовувати руїни, спричинені її маніякальним фюрером. Вже пригасли людоловлення большевицьких місій, на які дав дозвіл президент Рузвелт своїм необачним заключенням договору в Ялті, і українські неповоротці, або, як їх урядово визначили—„переміщені особи", почали звертати свій зір за океан, як можливе місце для нового поселення. Тому з особливою увагою прислуховувалися до тих нечисленних українських висланників з Америки і Канади, які вряди-годи появлялися в Німеччині.

Мешканці гуртожитку політв'язнів і студентів на Фюріхшулє чули про побут д-ра Р.Смука, представника ЗУДАК-у. Чули ми також про приїзд о. пралата В. Кушніра з Канади, але він займався переважно високою політикою, довівши до створення КУК-у, передвісника Української Національної Ради.

Доходили вістки про відвідини англійської окупаційної зони сотником І. Панчуком з Канади. Але гуртожиток їх на очі не бачив. Аж ось несподівано завітав до нас українсько-американський священик в уніформі американської армії, що прибув до Мюнхену в характері представника католицької допомогової агенції. Це був о. Стах. Він обійшов усі кімнати: гуртожитку і поміж ним та мешканцями гуртожитку зразу зав'язалася нитка симпатії і взаємного зрозуміння. Поводився він безпосередньо, ввічливо. В кімнаті, де я жив, студенти влаштували експромтом концерт, і бандурист В.Юркевич проспівав під бандуру пару пісень. Це нашому гостеві дуже сподобалося.

Зв'язки поміж ним і студентами скоро затіснилися, бо він став їхнім капеляном і кожної неділі відправляв Службу Божу в німецькій церковці на Рамерсдорфі, з якої користали не тільки студенти і колишні політв'язні, але й навколишні українці, які проживали на приватних мешканях. Студенти скоро відкрили, що в їхнього капеляна золоте добряче серце, бистрий і ясний розум і невичерпана енергія. Коли хтось знайшовся в скрутній фінансовій ситуації (а таких було немало) і відважився зайти до самого о. Стаха на Пасінгу, ніколи не вийшов з порожніми руками. Зрозуміло, що не тільки студенти, але й ширші кола громадянства, а особливо наукові, виховні й інші культурні установи, користали з його щедрої допомоги. Потреби були великі, а фонди, якими розпоряджав о. Стах, доволі обмежені. Тому він не раз сягав до власної кишені і фактично роздавав свою особисту платню.

Проповіді, які він виголошував, вражали ясністю викладу і глибиною думки, при тому він скоро позбувся свого початкового досить сильного акценту і говорив правильною літературною українською мовою.

Його успішна діяльність в Европі була правильно оцінена церковною владою, і після повернення до Америки перед ним відкрились двері до вищих становищ в церковній гієрархії. Будучи парохом Ню Гейвену, він став близьким співпрацівником єпископа Стемфорду та був іменований шамбеляном. Його короткий побут на становищі пароха Йонкерсу (1969—1971 р р.) залишив серед парафіян якнайкращі спогади як про приятеля усіх парохіян, людину шляхетної вдачі, з якої випромінював оптимізм, любов до життя і до людей.

Коли парохіяни Йонкерсу довідалися про піднесення його до сану єпископа, то в них насправді „з журбою радість обнялась", бо з одного боку вони раділи заслуженим вивищенням, а з другого жалували за улюбленим духовним провідником, який відходив до далекої Філядельфії, на дорозі до якої тільки один рік пізніше зустріла його несподівана і жорстока смерть.

Глибокий жаль охопив українську громаду, а особливо парафіян Йонкерсу. Того жалю і почуття пошани не зуміло затерти десятиліття і не затруть прийдешні роки. В тому і причина поїздки-прощі на гріб Владики Івана, неначе до святого місця.

З Йонкерсу вийшла також ініціятива більш тривалого вшанування пам'яті Владики Івана, а саме: група активних парафіян, очолена тодішнім парохом о. д-ром Федашем, звернулася до тодішнього Митрополита Філядельфії з пропозицією започаткувати постійний фонд імени Кир Івана на навчання священиків з Південної Америки. На жаль, їх лист не удостоївся відповіді. Можливо, що сучасна церковна влада у Філядельфії заняла б більше позитивне становище до того проєкту. Варто б його поновити.

Роман Борковський

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

В „Свободі" з 8-го липня ц.р., на листі пожертв на спеціяльний фонд допомоги українцям у Польщі, під 500-им Відділом УНСоюзу помилково подано ім'я о. Василя Мартинюка, а має бути о. Богдан Лозинський — 10 дол. — Адм.

ВІДСОТКИ ВІД ПОЗИЧОК У БАНКАХ ЗСА для упривілейованих клієнтів зменшилася в останніх днях до 15 і тим осягнула найнижчу стопу від двох років. Це прийшло у наслідок того, що федеральна рада валютних резерв знизила банкам тарифу на позички на пів відсотка до 11.

У 100-річчя...

(Продовження зі стор. 2)

школи, що давав повну середню освіту. Клясичні мови заступлено — французькою і німецькою, одначе наголос покладено на українознавство. Матуральні іспити в Інституті були блискучі. Директором ліцею був проф. Северин Зарицький, а впісля проф. Олексій Ярема. За його директорства навчання у ліцеї стояло на найвищому поземі. Відома пластова діячка Цьопа Паліїв провадила в ліцеї тіловиховну працю. У Перемишлі плекалися музичні традиції, бо в ньому жили та творили такі видатні композитори, як о. Й. Кишакевич, Станислав Людкевич, Б. Вахнянин, а ціле своє життя провела в Перемишлі Ольга Ціпановська. Отож оці музичні традиції плекались і в Дівочому інституті, а інститутський хор був одним із найкращих хорів перемишля. При Інституті був створений жіночий учительський семінар, але після вбивства директора Матвіяса, польська влада зліквідувала цю корисну школу.

Треба згадати релігійну виховну сторінку в Інституті. Покровителем Інституту був кожночасний єпископ Перемиської Епархії. Одначе одним із найревніших був Владика К. Чехович. Він поруч своїх важливих церковних обов'язків увесь свій вільний час присвятив опіці Інституту . Тому то 29-го січня 1897 року інститутки влаштували святковий вечір на пошану свого великого добродія. Ольга Ціпановська скомпонувала спеціяльну кантату подяки Владиці Чеховичеві, а інститутка М. Негребецька сказала в своїй промові такі знаменні і незабутні слова: „Навчання і виховання в Інституті під проводом Вашого Преосвященства вказують нам шлях до нашої мети і як маємо працювати, щоб стати добрими доньками нашої Батьківщини-України"! Релігії навчали о. О. Мартинович і о. С. Мацюрак. А втім покровитель Інституту великий патріот Владика К. Чехович дбав про те, щоб Інститут дав своїм вихованцям тверді моральні та національні основи, защіплюючи ученицям гарячу національну свідомість і любов, характерність і жертвенність праці для свого народу.

Поверсальська польська окупація земель Західньої України ставила не абиякі перепони в праці Інституту. Дирекція Інституту була примушена перемінити ліцей на гуманістичну гімназію. Ще й до того помер протектор Інституту єпископ К. Чехович, головою тоді став посол д-р В. Загайкевич, а також помер директор О. Ярема, а директоркою стала М. Бордунівна, яка гідно продовжувала працю своїх попередників. Господарство Інституту перебрав проф. Леонід Бачинський. Одначе цей період Інституту, його труднощів і важких зусиль вимагає окремих архівальних даних, щоб вповні насвітлити ролю і змагання цієї української твердині в Перемишлі. Гадаємо, що цю преважливу тему повинні опрацювати живучі інститутки з двадцятих і тридцятих років, а зокрема проф. Леонід Бачинський. Під цю пору тимчасові польські господарі перемінили Інститут на „Дом дзєцка".

Відбулися збори...

(Закінчення зі стор. 1)

лопедії. До Дирекції належали ще як заступники голови: проф. д-р Богдан Боцюрків, проф. д-р Володимир Янів, проф. д-р Любомир Винар і проф. д-р Я. Падох; секретарем Секції увесь час був проф. Жуковський.

Звіт секретаря доповнив представник комісії правників д-р Я. Падох, який звітував про співпрацю членів-правників із Українським Правничим Товариством у Ню Йорку, та про запляновані два збірники на пошану видатних членів Секції, покійних проф. Микола Чубатого і проф. Лева Окіншевича, як також про редагування споминів останнього та пок. проф. Яковлева. Ці праці заплянована видати з рамени Історично-Філософічної Секції.

Нормальна праця Секції була дещо утруднена через непорозуміння у зв'язку із відходом з Історично-Філософічної Секції частини членів-істориків, які утворили окрену Секцію історії України при НТШ. Останнім часом дійшло до узгіднення у Головній Раді НТШ та між керівництвом секції, що нова секція буде уважатися Секцією Економічно-Суспільно-Політичних Наук, а ті з істориків, що бажатимуть повернутися до старої секції, зможуть це зробити, евентуально засновуючи нову комісію для дослідження історії України. Представник Секції історії України, проф. д-р Петро Стерчо, був присутнім на Зборах як гість і привітав учасників.

Збори вибрали новий склад Дирекції, а саме: проф. В Маркусь — голова; заступники, що представляють окремі групи дисциплін і регіональні відділи НТШ: проф. Б. Боцюрків (Канада, політологія), проф Юрій Старосольський (ЗСА і Австралія, право), проф. А. Жуковський (Европа, історія) і проф. Франко Сисин (ЗСА, історія). Дирекції надано право кооптувати секретаря, а тому, що осідком Дирекції тимчасово ще буде Париж, обов'язки секретаря буде виконувати один із заступників, а саме проф. Жуковський.

Однак рішенням Зборів і за погодженням з Головною Радою НТШ, Історично-Філософічна Секція переходить формально до ЗСА. Це стане доконаним фактом, коли обраний голова дирекції, проф. Маркусь, повернеться до Америки із своєї праці в редакції Енциклопедії Українознавства в Сарселі біля Парижу під кінець 1983 року.

Поточні...

(Закінчення зі стор. 2)

несенням податків. Мабуть у тій ситуації було б більше доцільно не зменшувати податків від заробітних платень, а радше зменшити дефіцит. Така постанова могла б причинитися до зменшення високих відсотків, які, фактично, є причиною господарського застою. Зменшення відсотків було б причиною до поліпшення господарської ситуації. У тому напрямі Уряд поробив усі заходи, і старається господарську ситуацію поправити, але на все потрібно часу, як давна приповідка каже: „Час, то гроші".